

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 28.6.2023
SWD(2023) 230 final

DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE
POVZETEK POROČILA O OCENI UČINKA

Spremni dokument

k

predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta

**o okviru za dostop do finančnih podatkov in spremembi uredb (EU) št. 1093/2010,
(EU) št. 1094/2010, (EU) št. 1095/2010 in (EU) 2022/2554**

{COM(2023) 360 final} - {SEC(2023) 255 final} - {SWD(2023) 224 final}

Potreba po ukrepanju

V finančnem sektorju in drugje se uveljavlja na tehnologiji utemeljen trend k intenzivnejši uporabi in deljenju podatkov. V skladu s strategijo za digitalne finance, objavljeno leta 2020, je spodbujanje podatkovno vodenih financ prav tako visoko na dnevnem redu Komisije. Podatkovno gospodarstvo, ki temelji na produkciji in uporabi podatkov, ima velik potencial za rast. Med različnimi sektorji so finančne storitve največji uporabnik podatkov v EU s širokimi povezavami z drugimi sektorji. Sprostitev dodatnega inovacijskega potenciala v tem sektorju je zato ključnega pomena za uspeh širše strategije Komisije za podatke.

Kljub znatnemu potencialu veliko inovacij ovira dejstvo, da stranke finančnih storitev razen plačilnih računov, ki jih zajema revidirana direktiva o plačilnih storitvah, nimajo učinkovitega nadzora nad svojimi podatki. To jim otežuje deljenje podatkov z drugimi ponudniki, ki bi jih lahko uporabili za nudenje podatkovno vodenih finančnih storitev in storitev zagotavljanja informacij strankam. Za to obstaja več razlogov: prvič, stranke nimajo zaupanja in zato oklevajo pri deljenju svojih podatkov. Drugič, tudi če bi stranke želele deliti svoje podatke, je to v praksi težko, zlasti zaradi nejasnega pravnega položaja glede dostopa uporabnikov podatkov do takih podatkov. Tretjič, podatki o strankah in podatkovni vmesniki v finančnem sektorju, ki se nanašajo na več kot zgolj plačilne račune, so redko dostopni in, če so, večinoma niso standardizirani, zaradi česar je obdelava podatkov dražja. Poleg tega imetniki podatkov nimajo spodbud za razvoj visokokakovostnih vmesnikov, ki bi izpolnjevali operativne poslovne zahteve uporabnikov podatkov.

Zato novi udeleženci na trgu in manjši ponudniki inovativnih storitev težje ponujajo prilagojene produkte in storitve, ki bi lahko bolje ustrezali posebnim potrebam strank, potrošniki pa ne morejo dostopati do teh inovativnih storitev in bodo zaradi omejene konkurence za storitve plačevali višja nadomestila. Poleg tega obstoječe ovire preprečujejo podjetjem, zlasti malim in srednjim podjetjem (MSP), da bi izkoristila boljše, bolj praktične in avtomatizirane finančne storitve. Zaradi teh ovir imajo stranke še naprej neoptimalno izkušnjo s finančnimi institucijami, saj upočasnjujejo njihovo digitalno preobrazbo, za tretje uporabnike podatkov pa pomenijo izgubljene poslovne priložnosti. Za gospodarstvo kot celoto to pomeni upočasnjevanje uvajanja podatkovno vodenih poslovnih modelov, kar vodi do manj zasebnih naložb, manjše uporabe inovativnih storitev ter splošnega pomanjkanja zaupanja v deljenje podatkov.

Te težave so skupne vsem državam članicam EU in ker imetniki in potencialni uporabniki finančnih podatkov na notranjem trgu finančnih storitev pogosto delujejo v več državah članicah, je malo verjetno, da bi jih države članice lahko rešile same. Poleg tega trenutni pravni okvir EU ne obravnava dovolj temeljito zgoraj navedenih izzivov. Čeprav je EU sprejela več zakonodajnih aktov, ki se uporabljajo v vseh gospodarskih sektorjih v okviru evropske strategije za podatke, jih je treba dopolniti še na sektorski ravni, da bi dosegli njihov polni učinek. Potrebna so nova sektorska pravila na področju finančnih storitev EU, da se omogočijo nadgradljivi in učinkovitejši poslovni modeli, ki lahko v celoti izkoristijo enotni trg EU, da bi strankam – ne glede na to, ali so to potrošniki ali podjetja – omogočili večji

nadzor nad načinom, na katerega se dostopa do njihovih finančnih podatkov in se jih uporablja.

Možnosti politike

Pri pripravi te ocene učinka so se pojavile različne možnosti politike. V možnostih politike se je upoštevalo tudi delo strokovne skupine Komisije za evropski finančni podatkovni prostor in povratne informacije deležnikov, prejete med javnimi in osredotočenimi posvetovanji o odprtih financah. Analizirane možnosti politike so razvrščene po specifičnih ciljih, ki predstavljajo odziv na ugotovljene težave, in sicer: (A) povečati zaupanje strank v deljenje podatkov v finančnem sektorju; (B) od imetnikov podatkov zahtevati, da podatke o strankah delijo z uporabniki podatkov; (C) spodbujati standardizacijo podatkov in vmesnikov strank; in (D) spodbujati uvedbo visokokakovostnih vmesnikov za deljenje podatkov o strankah.

Možnosti so bile analizirane glede na njihovo uspešnost pri doseganju specifičnih ciljev, njihovo učinkovitost v smislu povezanih stroškov in njihovo skladnost z obstoječim regulativnim okvirom EU na področju deljenja podatkov.

Učinki prednostne možnosti

Na podlagi temeljite analize je bilo ugotovljeno, da je najprimernejši naslednji sveženj možnosti politike:

- od udeležencev na trgu zahtevati, da strankam zagotovijo nadzorne elemente za dovoljenja na področju odprtih financ, določiti pravila o upravičenosti za dostop do podatkov o strankah in pooblastiti evropske nadzorne organe, da izdajo smernice o obsegu uporabe osebnih podatkov (možnost A.3),
- uporabnike podatkov pooblastiti za dostop do izbranih naborov podatkov o strankah v finančnem sektorju (možnost B.2),
- od udeležencev na trgu zahtevati, da v okviru shem za deljenje finančnih podatkov razvijejo skupne standarde za podatke o strankah in vmesnike v zvezi s podatki, do katerih je dostop obvezen v okviru specifičnega cilja B (možnost C.1),
- od imetnikov podatkov zahtevati, da v zameno za nadomestilo vzpostavijo vmesnike za aplikacijsko programiranje (API), s katerimi izvajajo skupne standarde za podatke o strankah in vmesnike, razvite v okviru shem za deljenje finančnih podatkov v okviru cilja C, ter od članov shem zahtevati, da se dogovorijo o pogodbeni odgovornosti (možnost D.3).

Politika odprtih financ bi pozitivno vplivala na družbo in okolje, pa tudi na temeljne pravice in MSP. Strankam, ki so pripravljene deliti svoje podatke, bi koristili novi produkti in storitve, ki bi izboljšali njihove gospodarske rezultate. Hkrati bi skrbno opredeljeno področje uporabe te pobude izključevalo nabore podatkov z največjim tveganjem finančne izključenosti za ranljive potrošnike. Poleg tega bi nadzorni elementi za dovoljenja na področju odprtih financ skupaj s pravili o upravičenosti in določitvijo obsega uporabe osebnih podatkov zaščitili stranke pred vsemi drugimi morebitnimi negativnimi učinki na varstvo podatkov in pravice do zasebnosti.

Podatki o strankah bi se v primeru osebnih podatkov delili le na zahtevo stranke in v skladu s splošno uredbo EU o varstvu podatkov, s čimer bi se povečalo splošno zaupanje potrošnikov v deljenje podatkov. Imetniki podatkov bi morali zagotoviti dostop do naborov podatkov o strankah iz povsod po finančnem sektorju z visoko dodano vrednostjo za uporabnike podatkov in majhnim tveganjem za stranke v smislu finančne izključenosti. To bi omogočilo večjo konkurenco, boljši dostop do finančnih storitev in boljšo izkušnjo strank z avtomatizacijo. Zahteva, da udeleženci na trgu upoštevajo sistem za razvoj skupnih standardov za podatke in vmesnike, bo vplivala na imetnike podatkov, uporabnike podatkov in stranke ter olajšala neposredno povezljivost med imetniki in uporabniki podatkov, s čimer se bodo zmanjšali stroški dostopa do podatkov in njihove obdelave.

Pravica imetnikov podatkov, da zahtevajo primerno nadomestilo za zagotavljanje standardiziranih tehničnih vmesnikov, bi jim zagotovila jasne spodbude za potrebne naložbe v kakovostne vmesnike in pospešila uvajanje v sektorju. Čeprav bodo morali imetniki podatkov vlagati v tehnične vmesnike, se bodo stroški njihove vzpostavitve sčasoma prenesli na uporabnike podatkov. Z omejitvijo ravni tega nadomestila v skladu z določbami iz predloga akta o podatkih, ki ga omejujejo na stroške v primeru uporabnikov podatkov, ki so MSP, se omejuje tveganje neželenih protikonkurenčnih učinkov.

MSP, ki so lahko uporabniki podatkov ali stranke, bi imela koristi od okvira za odprte finance v obeh navedenih vlogah. Kot strankam bi se povečala njihova varnost in zaupanje v deljenje podatkov, dostopala pa bi lahko do bolj inovativnih storitev, kar bi lahko zmanjšalo njihove stroške in prispevalo k njihovi konkurenčnosti. MSP bi kot uporabniki podatkov krila stroške zagotavljanja nadzornih elementov za dovoljenja na področju odprtih financ in stroške licenciranja za dostop do podatkov o strankah, hkrati pa bi lahko inovativne storitve povečale njihovo učinkovitost, standardizacija podatkov pa odprla nove poslovne priložnosti. Pobuda bo po pričakovanjih olajšala vstop na trg inovativnim zagonskim podjetjem, ki ponujajo nove vrste storitev, ki vključujejo nove poslovne modele.

Čeprav se bo učinek pobude spremljal od začetka njene veljavnosti, se ocena ne bi smela izvesti prej kot tri leta po začetku njenega izvajanja. Tako bodo rezultati temeljili na dovolj dolgem obdobju opazovanja.